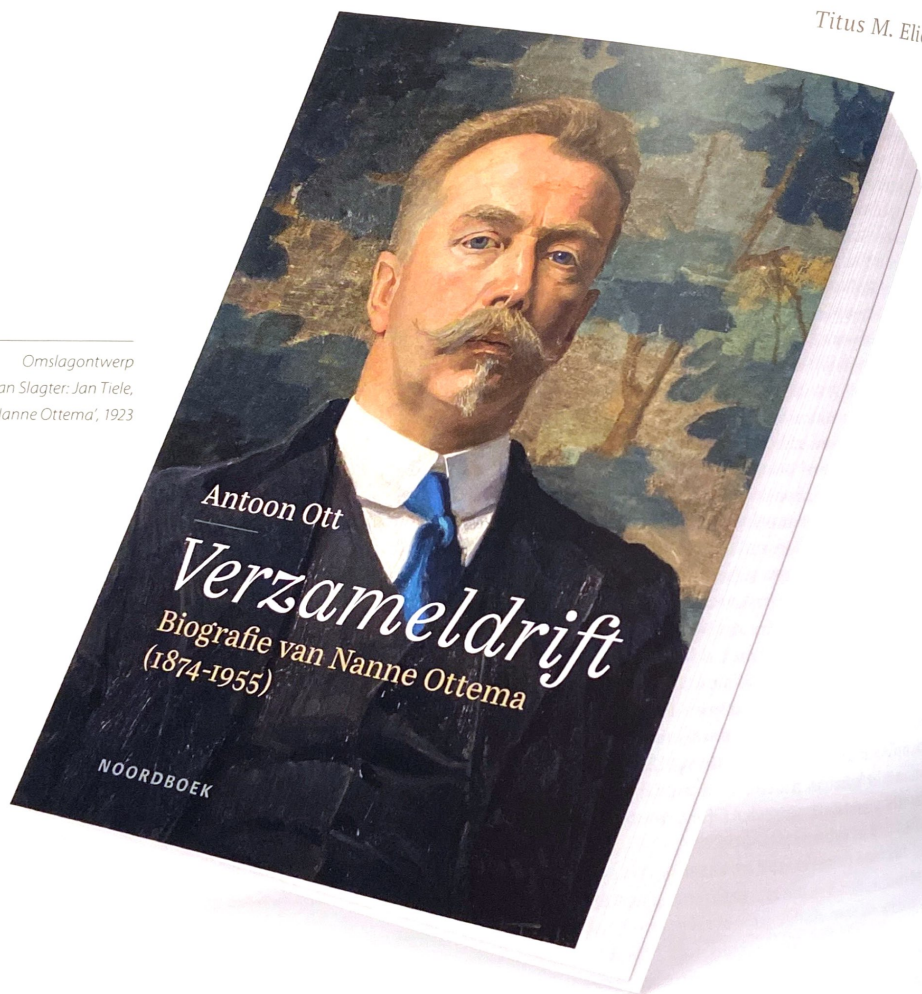

Verzameldrift een fascinerende biografie over Nanne Ottema

Titus M. Eliëns

1 —————
Omslagontwerp
Gert Jan Slagter: Jan Tiele,
'Nanne Ottema', 1923

Tot het bestuur van het eerste uur van de Vereniging van Vrienden van de Nederlandse Ceramiek behoorde de Friese notaris en verzamelaar Nanne Ottema (1874-1955), die

naast zijn vele andere (bestuurs)functies conservator was van het Princessehof in Leeuwarden, een museum dat hij zelf in 1917 in het leven had geroepen. Als een van de be-

langrijkste Nederlandse keramiekverzamelaars uit de eerste helft van de vorige eeuw wekt zijn betrokkenheid bij de Vereniging geen verbazing. Ottema was een autodidact die zich tot een groot connaisseur van met name Chinese keramiek heeft ontwikkeld, welke kennis hij in 1943 heeft vastgelegd in *Chineesche Ceramiek. Handboek geschreven naar aanleiding van de verzamelingen in het museum Het Prinsessehof te Leeuwarden*. Deze studie, in 1946 gevolgd door een verbeterde en uitgebreide versie, zorgde ervoor dat zijn keramiekcollectie in zowel binnen- als buitenland grote bekendheid kreeg. Hoewel ook de tweede druk een aantal omissies bevatte, werd Ottema inmiddels als een internationaal gerespecteerd kenner van de Aziatische keramiek beschouwd. Gerenommeerde collega's uit het buitenland reisden naar het Prinsessehof af, zoals John Pope van de Freer Art Gallery in Washington en Soame Jenyns van het British Museum te Londen.

De verzameldrift van Ottema is het onderwerp van de boeiende dissertatie van Antoon Ott uit 2022. Er zijn weinig wetenschappelijke studies die ik als vakliteratuur heb aangeschaft die lezen als een roman. Ik heb de meeslepende biografie zelfs in één adem uitgelezen. Het boek vangt aan met een bespiegeling over het fenomeen 'verzamelen' dat voer voor psychologen is. De auteur laat wisselijk in het midden welke de precieze drijfveren van Ottema waren, behalve dan het grote plezier dat hij eraan beleefde. In zijn chronologisch opgebouwde verhaal geeft Ott de lezer alle ruimte om de verzamelaar en mens Ottema zelf in te kleuren.

Verzamelen als drift in de meest uitgebreide betekenis van het woord vormde de levensader van Ottema. Met als hoofdmoot Aziatische kunstnijverheid, in het bijzonder Chinees porselein, ging zijn belangstelling evenzeer uit naar de uiteenlopende artefacten van het Friese erfgoed, zoals blijkt uit het feit dat hij conservator en zelfs een jaar waarnemend directeur van het Fries Museum is geweest. Ottema was een culturele omnivoer die desondanks selectief te werk ging. Zo heeft hij een indrukwekken-

de verzameling ornamentprenten bijeengebracht, een specialistische interesse die van grote eruditie getuigt.

In zijn biografie gaat Ott in op de weinig fortuinlijke schoolcarrière van Ottema, die nooit zijn eindexamen heeft behaald. Het lijkt erop dat hij niet paste in het toenmalige schoolse systeem en dat zijn belangstelling eerder de wereld daarbuiten betrof. Op mij, als lezer, komt de jonge Ottema over als een wat dromerige jongen die oog had voor alles behalve voor school. Dat hij als dertienjarige in zijn eentje het Fries Museum bezocht, illustreert zijn vroege culturele belangstelling die op latere leeftijd in zijn verzameldrift tot uiting kwam.

Mede in staat gesteld door het familiekapitaal dat zijn vrouw Grietje Kingma inbracht, heeft Ottema zijn hele leven kunnen verzamelen. Als notaris kwamen hem als eerste vele interessante boedels onder ogen, een kans waarvan hij dankbaar gebruik heeft gemaakt in een tijd waarin er niet zulke stringente beroepscode waren als tegenwoordig. In Leeuwarden was hij een opvallende verschijning, reden waarom er allerlei verhalen over hem de ronde deden. In *Verzameldrift* rekt Ott met deze mythevorming af en vertelt hij het verhaal van een getalenteerde collectioneur die met zijn culturele nalatenschap de Nederlandse museumwereld essentieel heeft verrijkt. Verzamelen als levensader, een bestaansvoorwaarde die Ottema met het vorderen van de jaren leek te verliezen en die op trieste wijze tot een door hemzelf gekozen dood leidde.

De fraai vormgegeven publicatie *Verzameldrift* is niet alleen een biografie over het intrigerende leven van een even kunstzinnig als gecompliceerd man, maar ook een monografie over het verzamelen van kunstnijverheid in de eerste helft van de twintigste eeuw met Ottema als representant. Het boek leest als een *whodunit* waarbij de lezer zelf mag bepalen waarom Ottema tot verzamelen is gekomen.

A. Ott, *Verzameldrift. Biografie van Nanne Ottema (1874-1955)*, Gorredijk (uitgeverij Noordboek) 2022, 544 pp.